

Wydział Transportowy

Kategorie: Instytucje

Zarodkiem Wydziału Transportowego jest utworzony 12 września 1940 r. Viehaltung¹ wyodrębniony z Wydziału Plantacji po jego rozwiązaniu. Inwentarz Viehaltung składał się z około 1000 kóz umieszczonych w pięciu koziarniach, 11 krów w krowiarni i 8-10 koni gminnych w stajni.

W listopadzie 1940 r. sprowadzony zostaje umyślnie do getta dr J. Leider², gdyż brak opieki lekarskiej nad zwierzętami powodował wielkie szkody. W dniu 1 stycznia 1941 r. Viehaltung przekształcony zostaje na Tierzucht-Abteilung³, którego opieka rozciągać się ma nie tylko, jak dotychczas, nad własnością gminną, lecz także nad koniami prywatnymi. On też skutecznie częściową wypłatę furmanom prywatnym za warzywa i kolonialkę przychodzące do getta. W marcu 1941 r. powstaje pierwsza kuźnia dla prac Wydziału, jak naprawa wozów, względnie podkuwanie koni. W czerwcu 1941 r. uruchomiona zostaje sieczkarnia.

Wszelki ruch przewozowy odbywa się samorzutnie, właściciele wózków oraz pojazdów konnych żądają za przewóz wygórowanych sum, nawet od instytucji gminnych, odmawiając często jazdy. Tego rodzaju stosunki przewozowe uniemożliwiały normalną pracę getta. Z początkiem lipca 1941 r. tzw. Tierzucht und Transport-Abteilung otrzymuje wyłączne prawo dysponowania kursami oraz zapłaty za nie. Wszelkie zlecenia przewozowe obowiązane są resorty i wydziały w Tierzucht und Transport-Abteilung [składać] o dzień wcześniej. Za niewykonanie zleceń przez furmanów lub wózkarzy nałożone są surowe kary. Po dokonaniu przewozu resort lub wydział zamawiający wystawia tzw. Transportschein, tj. rodzaj czeku z podaniem ilości przewiezionych kilogramów, trasy, względnie czasu przewozu. Transportschein jest podkładem dla obliczenia zbiorowego akordu załogi danego wozu lub pracy furmana przy koniach. W miarę rozrostu Wydziału powiększa się także tabor. We wrześniu 1941 r. przysłano do getta 383 tzw. zielonych wózków[!].

Są to czterokołowe, dawniej na kresach Polski spotykane chłopskie podwozy, nazwę swą zawdzięczają zielonej barwie. Przy każdym z nich zatrudnionych jest 6-7 osób. Cały szereg resorek, rolwag i wózków dwukołowych ciągniętych ręcznie, a stanowiących przedtem własność prywatną, zdyscyplinowany zostaje i zorganizowany wewnątrz Wydziału. Dla wózków ustanowione zostają punkty zborne. Jedynie wózki do wożenia śmieci wyłączone są z Tierzuchtu i poddane Wydziałowi Gospodarczemu. We wrześniu 1941 r. powiększa się inwentarz żywy getta o 37 wołów przysłanych czasowo. Z końcem 1941 r. nazwa Wydziału skrócona zostaje na Transportabteilung. Dzięki usilnym staraniom ilość koni powiększa się, powstaje kilka nowych stajen tak, że na 1 stycznia 1944 r. było koni 143. Rozwijają się także poszczególne placówki Wydziału. W końcu 1943 r. powstają w kilku miejscach jeszcze trzy kuźnie. W listopadzie 1943 r. z rozkazu władz niemieckich zabrane zostają krowy i kozy, zaś parę miesięcy wcześniej zwrócono woły, wskutek czego następuje likwidacja odnośnych placówek.

Niezależnie od Wydziału Transportowego rozwija się powstała we wrześniu 1941 r. samodzielna placówka Elektrische Strassenbahn Getto dla odciążenia przy pracy przewozowej (vide [Tramwaj elektryczny](#) .). Wydział ten istnieje niezależnie do maja 1942 r., po czym wcielony zostaje do Transportabteilung jako jedna z jego placówek. Po połączeniu obydwóch Wydziałów powstają nowe placówki, jak: warsztaty naprawy motorów, względnie lor, powołuje się specjalnych kontrolerów ruchu celem uniknięcia zderzeń oraz usprawnienia pracy, gdyż ruch tramwajowy wskutek pojedynczego toru jest dość skomplikowany. Dla utrzymania porządku utworzona zostaje 26 czerwca 1942 r. specjalna policja, mająca na opasce wyszytą literę „T”.

Kierownikiem Wydziału Transportowego od chwili jego powstania jest pan Marian Kleinman.

M. Nowak]

Przypisy

a Dopisane ręcznie: wyłącznie ESB [!].

1 Hodowla bydła (niem.).

2 Weterynarz Józef Leider, po wojnie Ledowski (1906–1957) został skierowany do łódzkiego getta z Krakowa w grudniu 1940 r. W ślad za nim przyjechała żona Sabina (1902–1967) i syn Bronisław (1936–2012).

3 Wydział Hodowli Zwierząt.

Źródła

Encyklopedia, s. 216-217.

Tagi

administracja żydowska komunikacja

Data aktualizacji: 30-07-2026

Data dodania: 31-07-2023